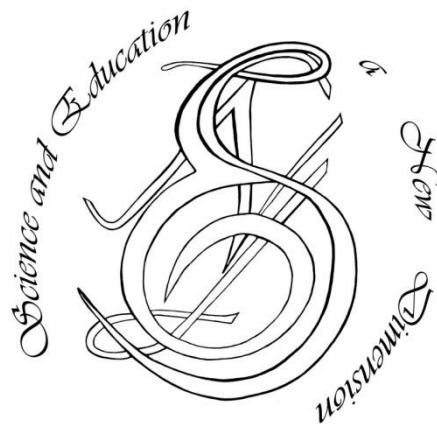

SCIENCE AND EDUCATION A NEW DIMENSION

HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

p-ISSN 2308-5258

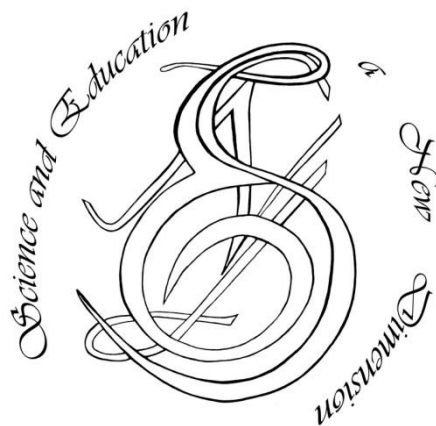
e-ISSN 2308-1996

VIII(37), Issue 223, 2020 Feb.

SCIENCE AND EDUCATION A NEW DIMENSION

<https://doi.org/10.31174/SEND-HS2020-223VIII37>

Humanities and Social Sciences

www.seanewdim.com

Editorial board

Editor-in-chief: Dr. Xénia Vámos

Honorary Senior Editor:

Jenő Barkáts, Dr. habil. Nina Tarasenkova, Dr. habil.

Andriy Myachykov, PhD in Psychology, Senior Lecturer, Department of Psychology, Faculty of Health and Life Sciences, Northumbria University, Northumberland Building, Newcastle upon Tyne, United Kingdom

Edvard Ayvazyan, Doctor of Science in Pedagogy, National Institute of Education, Yerevan, Armenia

Ferenc Ihász, PhD in Sport Science, Apáczai Csere János Faculty of the University of West Hungary

Ireneusz Pyrzyk, Doctor of Science in Pedagogy, Dean of Faculty of Pedagogical Sciences, University of Humanities and Economics in Wrocław, Poland

Irina Malova, Doctor of Science in Pedagogy, Head of Department of methodology of teaching mathematics and information technology, Bryansk State University named after Academician IG Petrovskii, Russia

Irina S. Shevchenko, Doctor of Science in Philology, Department of ESP and Translation, V.N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine
Department of Psychology, Faculty of Health and Life Sciences, Northumbria University, Northumberland Building, Newcastle upon Tyne, United Kingdom

Kosta Garow, PhD in Pedagogy, associated professor, Plovdiv University „Paisii Hilendarski”, Bulgaria

László Kótis, PhD in Physics, Research Centre for Natural Sciences, Hungary, Budapest

Larysa Klymanska, Doctor of Political Sciences, associated professor, Head of the Department of Sociology and Social Work, Lviv Polytechnic National University, Ukraine

Liudmyla Sokurianska, Doctor of Science in Sociology, Prof. habil., Head of Department of Sociology, V.N. Karazin Kharkiv National University

Marian Wloshinski, Doctor of Science in Pedagogy, Faculty of Pedagogical Sciences, University of Humanities and Economics in Wrocław, Poland

Melinda Nagy, PhD in Biology, associated professor, Department of Biology, J. Selye University in Komarno, Slovakia

Alexander Perekhrest, Doctor of Science in History, Prof. habil., Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Ukraine

Nikolai N. Boldyrev, Doctor of Science in Philology, Professor and Vice-Rector in Science, G.R. Derzhavin State University in Tambov, Russia

Oleksii Marchenko, Doctor of Science in Philosophy, Head of the Department of Philosophy and Religious Studies, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Ukraine

Olga Sannikova, Doctor of Science in Psychology, professor, Head of the department of general and differential psychology, South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky, Odesa, Ukraine

Oleg Melnikov, Doctor of Science in Pedagogy, Belarusian State University, Belarus

Perekhrest Alexander, Doctor of Science in History, Prof. habil., Bohdan Khmelnytsky National University in Cherkasy, Ukraine

Riskeldy Turgunbayev, CSc in Physics and Mathematics, associated professor, head of the Department of Mathematical Analysis, Dean of the Faculty of Physics and Mathematics of the Tashkent State Pedagogical University, Uzbekistan

Roza Uteeva, Doctor of Science in Pedagogy, Head of the Department of Algebra and Geometry, Togliatti State University, Russia

Seda K. Gasparyan, Doctor of Science in Philology, Department of English Philology, Professor and Chair, Yerevan State University, Armenia

Sokuriaynska Liudmyla, Doctor of sociological science. Prof. Head of Department of Sociology. V.N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine

Svitlana A. Zhabotynska, Doctor of Science in Philology, Department of English Philology of Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Ukraine

Tatyana Prokhorova, Doctor of Science in Pedagogy, Professor of Psychology, Department chair of pedagogics and subject technologies, Astrakhan state university, Russia

Tetiana Hranchak, Doctor of Science Social Communication, Head of department of political analysis of the Vernadsky National Library of Ukraine

Valentina Orlova, Doctor of Science in Economics, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ukraine

Vasil Milloushev, Doctor of Science in Pedagogy, professor of Department of Mathematics and Informatics, Plovdiv University „Paisii Hilendarski”, Plovdiv, Bulgaria

Veselin Kostov Vasilev, Doctor of Psychology, Professor and Head of the department of Psychology Plovdiv University „Paisii Hilendarski”, Bulgaria

Vladimir I. Karasik, Doctor of Science in Philology, Department of English Philology, Professor and Chair, Volgograd State Pedagogical University, Russia

Volodimir Lizogub, Doctor of Science in Biology, Head of the department of anatomy and physiology of humans and animals, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Ukraine

Zinaida A. Kharitonchik, Doctor of Science in Philology, Department of General Linguistics, Minsk State Linguistic University, Belarus

Zoltán Poór, CSc in Language Pedagogy, Head of Institute of Pedagogy, Apáczai Csere János Faculty of the University of West Hungary

Managing editor:

Barkáts N.

© EDITOR AND AUTHORS OF INDIVIDUAL ARTICLES

The journal is published by the support of Society for Cultural and Scientific Progress in Central and Eastern Europe

BUDAPEST, 2015

Statement:

By submitting a manuscript to this journal, each author explicitly confirms that the manuscript meets the highest ethical standards for authors and co-authors. Each author acknowledges that fabrication of data is an egregious departure from the expected norms of scientific conduct, as is the selective reporting of data with the intent to mislead or deceive, as well as the theft of data or research results from others. By acknowledging these facts, each author takes personal responsibility for the accuracy, credibility and authenticity of research results described in their manuscripts. All the articles are published in author's edition.

THE JOURNAL IS LISTED AND INDEXED IN:

INDEX COPERNICUS: ICV 2014: 70.95; ICV 2015: 80.87; ICV 2016: 73.35; ICV 2018: 90.25

GOOGLE SCHOLAR

CROSSREF (DOI prefix:10.31174)

ULRICHS WEB GLOBAL SERIALS DIRECTORY

UNION OF INTERNATIONAL ASSOCIATIONS YEARBOOK

SCRIBD

ACADEMIA.EDU

CONTENT

CULTUROLOGY	7
Збереження культурної пам'яті в сучасному місті: особливості регулювання на державному та міжнародному рівні <i>К. Л. Гуржун</i>	7
Интеллектуально-нравственная духовность технотронного общества <i>В. И. Мищенко</i>	12
DESIGN	16
Проектування сучасних орнаментальних композицій в українському стилі з використанням принципів утворення геометричних орнаментів Закарпаття <i>О. С. Васильєва, М. С. Винничук, І. В. Васильєва</i>	16
ECONOMICS	20
Assessment of the social target program <i>V. A. Gordienko, E. V. Borvinko</i>	20
Проблема ейблізму в управлінні персоналом <i>О. А. Тимчик</i>	23
HISTORY	26
Інформаційна експансія як засіб агресивної політики Російської Федерації проти України <i>А. П. Демартино</i>	26
LIBRARY AND ARCHIVING	32
Правовая база развития ресурсного потенциала публичных библиотек Китая <i>Ян Чен</i>	32
COGNITIVE LINGUISTICS	35
Function of a Lawyer: Frame Approach <i>О. V. Dunaievskia</i>	35
SOCIOLINGUISTICS	38
Multilingualism: Sociolinguistic Aspect <i>О. Opanasenko, A. Malii</i>	38
PHILOSOPHY	41
Quis custodiet ipso scustodes? Набросок реальности <i>Ю. Б. Синебрюхов</i>	41
POLITICAL SCIENCES	45
Економічні теорії та державна регуляторна політика: механізми та інструменти реалізації <i>М. О. Дурман, О. Л. Дурман</i>	45

Гібридна війна у парадигмі сучасної теорії пізнання <i>Б. Калініченко</i>	49
Functioning of the main elements of the checks and balances system in Ukraine: a comparative analysis under the provisions of different Constitutions <i>Kh. Zabavska</i>	54
RECREATION AND SPORT	59
Фізичне виховання та спорт, як засіб інтеграції людей з особливими потребами в повноцінне суспільне життя та аналіз їх спортивних досягнень <i>І. М. Скрипка, М. Б. Чхайло, І. М. Кравченко, В. В. Гладов, В. О. Лапицький</i>	59
Особливості аналізу техніко-тактичних дій у змагальній діяльності висококваліфікованих спортсменок у хокеї на траві <i>В. І. Гончаренко, В. О. Лапицький, І. М. Скрипка, О. М. Гончаренко, С. В. Заяц</i>	63
RECREATION AND TOURISM	66
Щодо впливу оздоровчого туризму на функціональний стан організму студентів першого року навчання <i>Ю. Л. Тонкопей, Л. М. Максименко, М. Б. Чхайло, В. О. Удовиченко</i>	66
SOCIAL COMMUNICATIONS	69
Бренди́рование українських городо́в как фактор развития внутреннего туризма в Украине <i>В. Перехейда</i>	69
Освітній потенціал соціальної інформатики як дисципліни у рамках соціальних комунікацій <i>О. В. Ромах</i>	74
Бібліотечна періодика в системі наукових періодичних видань <i>Т. С. Шагайденко</i>	80
Modern trends of reading organization as the latest characteristics of Ukrainian reading culture <i>Y. I. Shmyha, M. S. Hurytska, O. D. Shmyha</i>	83
Біографічна, автобіографічна, психолінгвістична реконструкція особистості письменника в портретно-біографічній галузі <i>М. Ю. Воронова</i>	87

CULTUROLOGY

Збереження культурної пам'яті в сучасному місті:
особливості регулювання на державному та міжнародному рівні

К. Л. Гуржи

Донецький національний університет імені Василя Стуса
Corresponding author. E-mail: k.hurzhy@donnu.edu.ua

Paper received 25.01.20; Revised 05.02.20; Accepted for publication 10.02.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-HS2020-223VIII37-01>

Анотація. В статті артикульовано проблему впливу сучасних глобальних викликів на міську культурну спадщину, через яку транслюється культурна пам'ять та питання відповідальності за її збереження. Зокрема, на основі проблеми «UNESCOCIDE», що пов'язана з підвищеною увагою туристів до об'єктів відмічених ЮНЕСКО, продемонстровано руйнівний вплив перетворення місць пам'яті на міські спільноти. Проаналізовано роботу міжнародних організацій (таких, як ООН-Хабітат та ICOMOS) з регулювання урбаністичної політики та оптимізації міських змін, надана теоретична оцінка можливої ефективності такої діяльності в українських реаліях. Досліджено механізми регулювання міського розвитку міжнародними організаціями, які можуть бути актуальними для українських міст та міських стратегій розвитку. Зроблено висновок про визначальну роль в цьому процесі збереження міської культурної спадщини. В статті розглянуто програмні документи міжнародних та європейських організацій відносно збереження культурної пам'яті та культурної спадщини в європейських містах (зокрема, розглянуто декларацію «До високої архітектурної культури (Baukultur) в Європі», прийняту у 2018 році перед Давоським економічним форумом міністрами культури Європи та «Нову програму розвитку міст» прийняту ООН-Хабітат). Запропоновано теоретично обґрунтований шлях регулювання цього питання в Україні.

Ключові слова: міська культура, культурна спадщина, пам'ять в міському просторі, ООН-Хабітат, Baukultur.

Актуальність. Урбанізацію зараз визнано однією з тенденцій, що найбільше трансформують світ. Дослідник Кьєлл Нордстрем вказує на точний рік, коли це було зафіксовано: «У 2006 році ООН опублікувала звіт під назвою «Стан міст світу», в якому повідомлялося, що вперше в людській історії загальне число людей, що проживають в містах, перевищило число сільських мешканців» [7, с. 60]. Дослідники прогнозують, що якщо на початку ХХ ст. в містах проживало приблизно 10% населення світу, то 2050 року близько 75% населення світу буде жити в містах. Для сучасних та майбутніх поколінь, вже зараз, по-суті, штучне міське середовище – є природним, зовсім скоро наші нащадки не уявлятимуть що означає жити поза містом. Міський спосіб життя визначається відповідальністю міст перед майбутніми мешканцями і сьогоdnішніх городян за майбутнє міст. Виробляється новий колективний досвід життя в місті, який полягає в трьох найважливіших міських практиках: зберігати ідентичність, зберігати історію, забезпечувати сучасність життя. Ханна Арендт [1] називає поліс першою системною формою соціальної відповідальності. Бути городянином в полісі означає ставити благо поліса вище за будь-яке інше.

Якщо подивитися ширше, бути городянином і жити як міський житель – значить стверджувати міську культуру і міську реальність. Місто, як дзеркало соціальних процесів відбиває всі сучасні виклики та тенденції з якими стикається людина та які змінюють світ. Більше того, зміна міської реальності часто ї є відповіддю на такі проблеми, як неконтрольований туризм, міграція та переселення, конфлікти та екологічні проблеми. Сьогодні сучасне суспільство стурбоване питанням наявності «планети Б», точніше її відсутністю. Іншого світу для нас не буде, тому потрібно відповідально ставитися до того що є в нашому розпорядженні.

Ця царина глобального екологічного активізму цілком може переломлюватися в локальних міських вимірах. І навіть не в питаннях ролі урбанізації в кліматичних процесах, а в питаннях наявності запасної країни або запасного міста. Міграційна криза добре показала, що міста не гумові, а місцевий уклад життя хоч і гнучкий, але стискатися нескінченно не може. Тому захист найголовнішої соціальної цінності ХХ століття – колективної пам'яті також відбувається в міському контексті.

Ступінь розробленості проблеми. Хоча згадані вище феномени й відносяться більше до площини студій культурної пам'яті, у випадку міських змін ця царина зазнає найгрунтовніших змін. Такі дослідники, як Ханна Арендт, Алейда Асман, Пол Коннертон, Зигмунт Бауман, Вальтер Беньямін, Мішель де Серто окреслили межі сутності міст та контекстів міських змін в глобальному світі, але міська реальність надзвичайно вразлива до соціальних змін, та весь час зазнає змін. Регулювати чи хоч якось направляти ці процеси беруться міжнародні організації. Вони намагаються на форумах та асамблеях визначати характер міських змін, та формувати порядок денний урбаністичної політики на найближчі роки. І покажемо в цьому процесі є зосередженість на актуальному стані міської культурної спадщини.

З огляду на сказане, **метою даної розвідки є** демонстрація перетворюючий вплив сучасних глобальних проблем на міста, визначити роль культурної пам'яті та культурної спадщини в тягості міського розвитку та розкрити механізми регулювання міського розвитку міжнародними організаціями, які можуть бути актуальними для українських міст та міських стратегій розвитку.

Предметом є – особливості сучасної політики міжнародних та національних європейських організацій відносно культурної пам'яті та культурної спадщини в

європейських містах та в Україні.

Виклад основного матеріалу. Для світу після Другої світової війни який знаходився в афекті власного безпосереднього переживання смерті й втрати, і людей, оточених реальною зруйнованою щент міст (наприклад, Варшава), переосмислення пам'яті як основоположної цінності, а її втрати як екзистенціальної загрози, цілком природно. Але за минулі десятиліття дистанція від живого переживання збільшилась декількома поколіннями, з'явилися іронічні висловлювання в душі «музейна Європа», що живе минулим. Можливо, актуальності цій темі зараз додають все ті ж живі точкові, не завжди пов'язані з війною, переживання втрати вже вторинної пам'яті (пам'яті про пам'ять), народжені такими подіями як згорілий двоохотлітній Національний музей Бразилії, зруйнована в боротьбі з ІД (Ісламською державою) Пальміра, пошкоджений вогнем а потім водою паризький собор Нотр-Дам. Всі ці події актуалізують розмови про відповідальність за збереження культурної спадщини, зокрема міської культурної спадщини через яку транслюється культурна пам'ять. Це особливий вид відповідальності, добре проілюстрований німецьким філософом та теоретиком культури Вальтером Беньяміном в есеї «Зубожіння досвіду». Цей твір було написано між двох світових воєн, які змусили Європу переглянути свої цінності і на багато десятиліть визначити «західний» світ таким, яким він є для нас зараз. Перед Другою світовою Беньямін відчув стан суспільства через відмову від спадщини, цей есей про незатребуваний досвід, про життя, що не знає минулих авторитетів і, в кінцевому рахунку, про смерть культури. Людство готувалося «пережити культуру»: «бо яка користь від культурних цінностей, якщо нас не пов'язує з ними ніякої досвід?» [2]. Це, крім іншого, також і питання про відповідальність перед минулим. Чи потрібні нам заповіді давно минулих днів? Беньямін цитує авторитетного теоретика архітектури Адольфа Лооса: «Я пишу тільки для тих, хто володіє сприйняттям сучасної людини... Для тих, хто виходить томлінням по Ренесансу або рококо, я не пишу» [2] Сучасний йому світ Беньямін бачить в повсюдних розмірах спадщини людства на «дрібні монети актуального» [2], які і складуть наше обміліле життя. Можливо, всьому виною атмосфера цивілізаційного дискомфорту відкритого суспільства. Те, що Поппер визначив, як «напруга цивілізації» [8, с. 221], коли зникає психологічний комфорт, створений вузьким захищеним світом закритого суспільства, в якому не відбувається соціальних потрясінь і не потрібно брати на себе відповідальність. Міський світ, який пережив цей стан, і особливо Східна Європа, яка збирала каміння розбомблених будинків і відбудувала свої міста на старому фундаменті – міцно вкоренили у цьому фундаменті ставлення до культурної спадщини і минулого.

Розуміння культурної спадщини в контексті європейських програм міського розвитку може бути розглянуто на прикладі концепції Baukultur. Сам термін «baukultur» буквально перекладається з німецької як «культура будівництва», але охоплює набагато ширший контекст смислів, це не тільки архітектура або культурна спадщина, це культура урбанізованого середовища. Колін Еллард пише, що визначити «baukultur» можна як «деякий образ думок, мисленнєві установки,

зафіксовані на папері або не експліковані форми і процеси, що визначають створення штучного середовища» [12].

Але як так вийшло, що Європа виступає єдиним фронтом в цьому напрямку? Кожна європейська країна намагається регулювати міську забудову, дизайн і збереження культурної спадщини на національному рівні, але в останні роки стало зрозуміло, що мета всіх цих заходів у європейців приблизно однакова – штучне, побудоване середовище має відображати і зберігати культурні цінності, втілені в культурній спадщині. Можливо тому і знадобився загальний консенсус європейських країн в питанні того, які саме це будуть цінності.

У січні 2018 року в Швейцарії перед Давоським економічним форумом міністри культури Європи прийняли декларацію «До високої архітектурної культури (Baukultur) в Європі» [4]. Де визначили центральну роль культури в архітектурному середовищі, і, більш того, підкреслили неможливість існування людини поза культурним середовищем. У Декларації йдеться про те, що: «кожен, незалежно від походження, має право сприймати, розділяти і належати до культурного середовища... особливості нашого спільного життя та суспільного розвитку вкорінені в культурі» [4, с. 2]. Простіше кажучи, baukultur потрібен для того, щоб культурні ландшафти Європи не руйнувалися, формувалися в більш-менш єдиному ключі і сприяли збереженню єдності в суспільстві.

Також можна виділити в Декларації про baukultur тему ідентичності. Від констатації того, що культура формує ідентичність і визначає спадщину і до твердження, що висока архітектурна культура підвищує наше почуття місця. Тому слід особливо увагу приділяти боротьбі зі спрощенням, знеособлення міської забудови і втрати регіональної ідентичності та традицій. У Німеччині з цією проблемою стикалися, аналізуючи західні і східні міста і вказуючи на необхідність звертатися з обережністю до містобудівних експериментів, побоюючись втрутитися в ідентичність місцевих жителів.

Окремо стоїть проблема артикуляції власної локальної ідентичності в контексті загроз. Зокрема, маємо на увазі загрозу від «туризму, що знищує околиці». Починаючи з 2017 року європейськими містами від Барселони до Венеції просто прокотилася хвиля протестів проти чужинців. Причому об'єктом невдоволення стали не мігранти, представники інших культур або релігій, а такі ж саами європейці. Обурення, серед іншого, викликали факти зневажливого ставлення до монументів і пам'ятників архітектури, до способу життя місцевої громади, вторгнення, яке руйнувало гармонію місця. Відчайдушне іспанське «El Turismo Mata Els Barris» – «Туризм вбиває наші райони» взагалі стало гаслом кампанії з переосмислення культурної та туристичної політики міст. Італійці, наприклад, запустили інформаційну кампанію #EnjoyRespectVenezia, розуміючи, що 60 тисяч щоденних туристів, які відвідують і знають тільки Площу Святого Марка і Ріальто, реальна загроза для цих місць, але ж не тільки ці локації роблять Венецію настільки привабливою і атмосферною (місцевих жителів ці туристичні місця взагалі відверто лякають).

Названа проблема поступово переросла в питання

«чи варто взагалі дозволяти ЮНЕСКО надавати місту офіційний статус об'єкта культурної спадщини?» [16], якщо це автоматично ставить під загрозу це унікальне місце? З 1972 року ЮНЕСКО виділила 1073 культурних і природних об'єкти, що мають універсальну цінність для людства. У 2014 році письменник і журналіст *Марко д'Ерамо (Marco d'Eramo)* засвідчив смерть європейських міст, сформулювавши цю проблему, як UNESCOCIDE [16]. Говорячи про те, що ЮНЕСКО, зберігаючи будівлі, дозволяє спільнотам навколо них руйнуватися, часто за допомогою туризму. Міста, де колись вирувало життя й пристрасті, перетворюються на універсальні набори місць з «європейськими сніданками» і сувенірними магазинами, компактно представленими в туристичній брошурі.

Всі названі проблеми сягають області наших взаємин з культурною спадщиною як такою (чужою і, звичайно, власною). Спеціаліст у цій області, професор Анна Триандафіліді (*Anna Triandafyllidou*) з *European University Institute* визначає культурну спадщину як щось, що є цінним для конкретних спільнот (щось матеріальне – монументи, будівлі; нематеріальне – традиції, фольклор або навіть природні об'єкти), як процес, у якому минуле повідомляє про себе і фактично використовується в сьогоденні. Воно має суб'єктивний характер тому відноситься до спільнот, націй або міст які його визначають і виробляють ставлення до свого минулого. Місто як носій культурної спадщини відчуває подвійне навантаження. Воно виконує функцію збереження, але має одночасно виконати і функцію перетворення відповідно до способу життя його городян. Культурна спадщина є однією з основ для соціалізації людей.

Підтвердженням того, що місто відіграє в цьому процесі важливу роль може бути приклад з «Нового індустріального суспільства» Джона Гелбрейта: «Щоліта мандрівники з США і промислових міст Європи і Японії відправляються оглядати залишки допромислової цивілізації. Бо такі міста, як Афіни, Флоренція, Венеція, Севілья, Агра, Кіото і Самарканд, хоча вони й були страшенно бідні в порівнянні з нинішніми Дюссельдорфом, Нагоя, Дагенгеймом, Флінтом або Магнітогорськом, приховують у собі набагато ширші можливості естетичних насолод» [3]. Коли виникає небезпека втрати цих «цивілізаційних реліквій» місцеві спільноти приходять в хвилювання і навіть лють. Що це за «реліквії» обгрунтовано пояснив в своїй теорії французький соціальний філософ Мішель Серто. Дослідник пише, що простір міста – це своєрідний «архів», минуле, яке обирається і використовується заново відповідно до звичаїв сьогодення. Артефакти минулого стають однаково загальними, і займають центральне місце для багатьох, зовсім різних поколінь людей. Що дозволяє їм «забезпечувати циркуляцію колективного та індивідуального досвіду» [11].

Прикладом такої «емблеми» національної ідентичності можна назвати Бранденбурзькі ворота для німців. Очевидним це стало після історії з конкурсом проєктів на будівництво «Меморіалу убитим євреям» в 1990-х в Берліні. Йдеться про проєкт Хорста Хохайзеля (*Horst Noheisel*), прихильника створення контр-монументів. Його ідея полягала в тому, щоб підірвати Бранденбур-

зькі ворота в центрі Берліна, а їх уламки розрівняти рівним шаром у відведеному для меморіалу місці. Проєкт не тільки не переміг, але реакція на нього була односторонньо негативною [15]. Символ Берліна, Німеччини, місце з більш ніж 200-річною історією, яке пам'ятає безліч публічних і політичних подій, місце-символ «об'єднання Берлінів» не може постраждати, якою б не була колективна вина німців у Другій світовій. Приклад з ідеєю Хохайзеля дозволяє пояснити неусвідомлену важливість посвячення городянина оформленого звичними міськими об'єктами.

Необхідність розв'язання окресленої проблеми змусила представників різних держав шукати способів її регулювання на міжнародному рівні. У жовтні 2016 року відбулася Конференція Організації Об'єднаних Націй із житла та сталого міського розвитку (Хабітат-III), що пройшла у Кіто. Ця Конференція заклала бачення міського розвитку міжнародною спільнотою на кілька наступних десятиріч, на ній було прийнято «Нову програму розвитку міст» [6] (далі – Програма). В тексті документа зазначено, що урбанізація буде однією з найбільш радикальних тенденцій XXI століття, оскільки до 2050 року очікується двократне збільшення міського населення, а відповідно виникає проблема забезпечення збереження сталості розвитку міст.

Якщо попередня лінія діяльності ООН-Хабітат була в цілому спрямована на забезпечення доступного житла для всіх, та «поліпшення якості життя мільйонів міських жителів, у тому числі мешканців нетрів і неорганізованих поселень» [6, с. 6], то нова програма додала до списку своїх компетенцій також питання екології, кліматичних змін та додержання цілей сталого розвитку ООН до 2030 року. Зокрема, цілі 11 «Сталий розвиток міст і громад». Й наскрізно через всю Програму проходить зобов'язання «сприяти розвитку культури», завдання визначення ролі культури та культурного спадку для розвитку міст.

Читаючи Програму, увагу привертає зосередженість на культурі як інструменті у міських змінах й урахуванні її потенціалу для міст та вплив на міста через культурний розвиток. Зокрема у пункті 10 «...визначається, що питання культури повинні враховуватися в контексті пропаганди і впровадження нових раціональних моделей споживання й виробництва, що сприяють відповідальному використанню ресурсів і усуненню згубних наслідків зміни клімату» [6, с. 6]. Пункт 37 окреслює питання публічного простору, суспільної дії та культурного спадку: «зобов'язуємося сприяти створенню безпечних, відкритих для всіх, доступних, екологічно чистих і якісних громадських місць, включаючи вулиці, тротуари та велосипедні доріжки, площі, набережні, сади і парки, які є багатофункціональними зонами соціальної взаємодії та інтеграції, забезпечення здоров'я та благополуччя людей, економічного обміну, а також культурного самовираження й діалогу між широким розмаїттям людей і культур» [6, с. 18]. Пункт 38 «... прихильність справі сталого використання природної та культурної спадщини, як матеріальної, так і нематеріальної, ... шляхом проведення комплексної міської та територіальної політики і достатніх інвестицій ... приділяючи особливу увагу тій

ролі, яку вони відіграють у справі відновлення й відродження міських районів і посилення участі в суспільному житті та виявлення громадянської позиції» [6, с. 18]. Пункт 124 Програми акцентує на приматі збереження та охорони культурної спадщини для міста «будемо включати питання культури, в якості однієї з пріоритетних складових планів і стратегій розвитку міст, в процес впровадження інструментів планування, включаючи генеральні плани, керівні принципи зонуввання, будівельні норми і правила, політики управління прибережними районами і політики стратегічного розвитку, спрямованих на охорону широкого спектра об'єктів матеріальної і нематеріальної культурної спадщини і ландшафтів, і будемо захищати їх від можливих руйнівних наслідків міського розвитку» [6, с. 39]. Та пункт 125 про практичне втілення Програми, говорить про намір залучати об'єкти культурної спадщини в повсякденний міський розвиток «надавати підтримку ефективному використанню культурної спадщини в інтересах сталого міського розвитку і визнавати його роль в стимулюванні участі і відповідальності. Ми будемо сприяти інноваційному та сталому використанню архітектурних пам'яток і об'єктів з метою створення вартості шляхом шанобливого відновлення і адаптації. Ми будемо залучати корінні народи і місцеві громади в популяризацію та поширення знань про об'єкти матеріальної і нематеріальної культурної спадщини та збереження традиційних форм самовираження і мов» [6, с. 39].

І хоча Програма не є обов'язковою до виконання, її автори акцентують, що деякі національні і місцеві органи управління вже доклали зусиль спрямованих на закріплення бачення (міст для всіх), яке називається «право на місто», в їх законодавствах, політичних деклараціях і статутах. В контексті залучення до Цілей сталого розвитку ООН (ЦСР) України, є національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» [5], яка визначає базові показники для досягнення ЦСР. У ній завдання одинадцятої цілі «Сталий розвиток міст і громад» в частині культурної спадщини 11.4. уточнене з урахуванням національних особливостей і пріоритетів до: «Забезпечити збереження культурної і природної спадщини із залученням приватного сектору» [5, с. 84]. У культурній сфері заплановано орієнтуватися та збільшувати такі показники:

- Кількість об'єктів культурної та природної спадщини, які включені до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО з 7-ми у 2015 році до 13-ти у 2030 році;

- Кількість пам'яток національного значення, включених до Державного реєстру нерухомих пам'яток України з 855-ти у 2015 році до 1305-ти у 2030 році [5, с. 140-142].

Питання охорони культурної спадщини обумовлюються культурною політикою країни. В українських офіційних документах зустрічаються такі визначення культурної спадщини:

Закон України «Про охорону культурної спадщини»: «культурна спадщина – сукупність успадкованих людством від попередніх поколінь об'єктів культурної спадщини» [10];

В європейських документах та міжнародних актах культурну спадщину визначають дещо по іншому. ICOMOS: «культурна спадщина – це вираз способу життя, розробленого співтовариством і переданого з покоління в покоління, включаючи звичаї, практики, місця, об'єкти, художні вираження і цінності. Культурна спадщина часто виражається або як нематеріальна, або матеріальна культурна спадщина» [14, с. 2].

Привертає увагу акцент на способі життя, який передається з культурними цінностями. Ця установка є центральною для «Європейського року культурної спадщини», оголошеного в 2018 році. Його гасло «Наша спадщина – де минуле зустрічається з майбутнім» [13], а мета – виховувати в громадянах почуття причетності до спільного європейського дому, підвищити обізнаність про те, що «формує нашу ідентичність і визначає хід нашого повсякденного життя» [13].

Фахівці, що працюють в сфері культури в Україні, вказують на те, що проблемою нашого регіону є надто вузьке, застаріле сприйняття і визначення культури (Террі Санделл [9]). З розуміння культури і її значення зростають і певні практики роботи з культурною спадщиною, які в Україні і в європейських країнах також відрізняються.

Таким чином, культурна спадщина зазнає найбільш видимого впливу під час сучасних міських змін. Ставлення європейців до своєї культурної спадщини відрізняють залученість широких верств суспільства до вирішення її «долі», постійний діалог і чітке розуміння призначення культурної спадщини: її об'єднуюча та зберігаюча ідентичність спільноти функція. Це робота над тим, щоб покоління, які назвуть себе європейцями через 100 років, змогли побачити спадкоємство як з сьогоденніми європейцями, так і з тими, що були 100 років тому. Як видно з «Нової програми розвитку міст» ООН-Хабітат, розуміння культурного спадку не має обмежуватися прагненням зробити місто більш туристично привабливим, збільшити кількість культурних пам'яток чи зусиллями з їх охорони, хоча в світлі неконтрольованої забудови українських міських історичних центрів це також нагальна справа.

Необхідно також сформувати звичку до ефективного використання культурної спадщини в інтересах сталого міського розвитку, міським адміністраціям докласти зусиль з організації громадських публічних просторів як місць, де можливий діалог всіх без винятку мешканців міста. Робити експертизу при перейменуваннях та зносах тих чи інших монументів, і т.д., відстежувати переакцентування при зміні статусу місць пам'яті в міському просторі, щоб запобігти напрузі в суспільстві. Український контекст вимагає роботи над адаптацією Програми розвитку міст та її впровадження, розвиваючи міста та долучаючи їх до єдиної європейської та світової урбанізаційної мережі. Адже саме збереження культурної спадщини дозволяє зберегти і сутність конкретного міста, а отже і гармонійність життєвого середовища цього міста. Це не означає «консервувати» міські історичні пам'ятки, це скоріше про залучення об'єктів культурної спадщини до повсякденного міського розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арендт Х. Vita activa, или О деятельной жизни. – СПб.: Алетейя, 2000. – 437 с.
2. Беньямин В. Оскудение опыта // Беньямин Вальтер. – 2019. – [Е. ресурс]. – режим доступа: <https://syg.ma/@sygma/valtner-bieniamin-oskudnieniie-opyta>
3. Гелбрейт Д. «Новое индустриальное общество» // Джон Гелбрейт. – Гуманитарный портал. – [Е. ресурс]. – режим доступа: <https://gtmarket.ru/laboratory/basis/5021/5051>
4. Давосская декларация 2018 «К высокой архитектурной культуре (Baukultur) в Европе». – 2018. – [Е. ресурс]. – режим доступа: <http://icomos.org.ru/images/docs/2018-Davoskaya-deklaraciya-rus.pdf>
5. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2017. – 176 с. – [Е. ресурс]. – режим доступа: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf
6. Нова програма розвитку міст. – Декларація ООН Хабітат III. – 2016 – 52 с. – [Е. ресурс]. – режим доступа: http://www.un.org.ua/images/NUA_Ukrainian_online.pdf
7. Нордстрем К. А. Urban Express/К. А. Нордстрем — «Альпина Диджитал», 2018 – С.60.
8. Поппер К. Открытое общество и его враги. Т. 1: Чары Платона. Пер. с англ., под ред. В. Н. Садовского. – М.: Феникс, Международный фонд «Культурная инициатива». – 1992. – 448 с.
9. Приоритеты развития культурных и креативных индустрий. – 24 сентября 2015. – Киев. – [Е. ресурс]. – режим доступа: <https://www.culturepartnership.eu/article/otkritaya-sessiya-prioriteti-razvitiya-kuljturnih-i-kreativnih-industriy-->
10. Про охорону культурної спадщини. // Закон України – № 1805-III/Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2000. – № 39. – ст.333.
11. Серто М. Призраки в городе. – Неприкосновенный запас. – № 2. – 2010. – [Е. ресурс]. – режим доступа: <https://magazines.gorky.media/nz/2010/2/prizraki-v-gorode.html>
12. Ellard, Colin & Davydkina, Lubov. (2018). Мозг, поведение и «baukultur». 10.13140/RG.2.2.21750.50240. – [Е. ресурс]. – режим доступа: https://www.researchgate.net/publication/326689103_Mozg_povedenie_i_baukultur
13. European Year of Cultural Heritage, 2018. – [Е. ресурс]. – режим доступа: <https://www.europanostra.org/our-work/policy/european-year-cultural-heritage/>
14. ICOMOS Charter on the Interpretation and Presentation of Cultural Heritage Sites (2008) Cultural Heritage Policy Documents // Ratified by the 16th General Assembly of ICOMOS, Québec (Canada), on 4 October 2008 – [Е. ресурс]. – режим доступа: https://www.icomos.org/charters/interpretation_e.pdf
15. James E. Youn Memory and Counter-Memory James E. Young – [Е. ресурс]. – режим доступа: <http://www.harvarddesignmagazine.org/issues/9/memory-and-counter-memory>
16. Laignee Barron ‘Unesco-cide’: does world heritage status do cities more harm than good? – [Е. ресурс]. – режим доступа: <https://www.theguardian.com/cities/2017/aug/30/unescocide-world-heritage-status-hurt-help-tourism>

REFERENCES

1. Arendt H. Vita Activa, or about active life. – SPb.: Aletheia, 2000. – 437 p.
2. Benjamin W. The impoverishment of experience // Walter Benjamin. – 2019. – Available at: <https://syg.ma/@sygma/valtner-bieniamin-oskudnieniie-opyta>
3. Galbraith J. The New Industrial Society // John Kenneth Galbraith. – Humanitarian portal. – Available at: <https://gtmarket.ru/laboratory/basis/5021/5051>
4. The Davos Declaration 2018 “Towards a high-quality Baukultur for Europe”. – 2018. – Available at: <http://icomos.org.ru/images/docs/2018-Davoskaya-deklaraciya-rus.pdf>
5. National report “Sustainable Development Goals: Ukraine” // Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine, 2017. – 176 p. – Available at: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf
6. New Urban Development Program. 2016. – UN Habitat III Declaration. – 2016 – 52 p. – Available at: http://www.un.org.ua/images/NUA_Ukrainian_online.pdf
7. Nordström K. Urban Express: 15 Urban Rules to Help You Navigate the New World That's Being Shaped by Women and Cities // Kjell A. Nordström – «Alpina Digital», 2018 – P.60.
8. Popper K. Open Society and Its Enemies, Volume 1: The Spell of Plato. – M.: Phoenix, Cultural Initiative International Foundation. – 1992. – 448 p.
9. Priorities for the development of cultural and creative industries. – September 24, 2015. – Kyiv. – Available at: <https://www.culturepartnership.eu/article/otkritaya-sessiya-prioriteti-razvitiya-kuljturnih-i-kreativnih-industriy-->
10. Law of Ukraine 2000 On the protection of cultural heritage № 1805-III. – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine, № 39, p. 333
11. Michel de Certeau 2010 Ghosts in the City. – Available at: <https://magazines.gorky.media/nz/2010/2/prizraki-v-gorode.html>

Preservation of cultural memory in a modern city: state and international particularities of the regulation

K. Hurzhy

Abstract. The article touches upon the problem of the impact of modern global problems on the city's cultural heritage through which the cultural memory is transmitted and upon the responsibility for its preservation. In particular, on the basis of UNESCOCIDE problem associated with the increased attention of tourists to objects marked by UNESCO, is shown the destructive impact destroyed places of memory on urban communities. The paper analyzes the work of international organizations (such as UN-Habitat and ICOMOS) regulating urban policy and optimizing urban changes, and provides a theoretical assessment of the possible effectiveness of such activities in Ukrainian realities. Mechanisms of regulation of urban development by international organizations that may be relevant for Ukrainian cities and urban development strategies have been studied. The conclusion has been made that urban cultural heritage conservation is crucial in this process. The article examines the policy documents of international and European organizations regarding the preservation of cultural memory and cultural heritage in European cities (in particular, the Declaration "Towards a high-quality Baukultur for Europe", adopted before the Davos Economic Forum in 2018 by the Ministers of Culture of Europe and "The New Urban Agenda" adopted by UN-Habitat). A theoretically substantiated way of regulation of this issue in Ukraine has been proposed.

Keywords: urban culture, cultural heritage, memory in urban space, UN-Habitat, Baukultur.

Editor-in-chief: Dr. Xénia Vámos

The journal is published by the support of
Society for Cultural and Scientific Progress in Central and Eastern Europe

Készült a Rózsadomb Contact Kft nyomdájában.
1022 Budapest, Balogvár u. 1.
www.rcontact.hu